

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

XIV. Proteus idem ac Moses.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

- gam possumus agnoscere. Multas Asiae maritimae terras imperio suo subiecisse Rhadamanthyn memorat Diodorus, quod & de Mose Historiae sacrae praedicant. Addit Diodorus hunc ἐρυθρῶν, ἐν τῶν ἑαυτοῦ παίδων, ἡγεμονίᾳ τῶν Κασιέων τῶν δὲ ἐκείνων ἐρυθρῶν ὀνομαζόμενον Erythro, uni ex filiis suis, regnum eorum tradidisse, qui propter eum Erythri dicti sunt. Ita & Perseo, alteri Mosis imagini, Erythras filius adscribitur, qui in Rubri maris ora regnavit, ut suo loco notabimus. Certe Rhamnaeos Arabicam gentem à Rhadamantho nomen habuisse tradit Plinius, nec alios esse puto, quam qui a Strabone Rhamanithae, & à Nonno Rhadamanes appellantur. Legimus enim in Dionysiacis Nonni Minoem ex insula Creta expulisse Rhadamanas in Arabiam: unde & alibi Dictaeos eos appellat, & in expeditionis Indicae societatem à Baccho ascitos fuisse narrat. Legimus & apud Stephanum, Rhadamanthyn cum fratribus Gazam Phoeniciam urbem ivisse. Atqui Mosis & in Arabia, non privatus solum apud socerum Jethro, sed dux etiam ac gentis suae princeps diutinam moram traxit, & ejus consiliis ac praecceptis Ebraei obsecuti, Palaestinos, quorum regio fere maritima est, maximis damnis affecerunt. Memoriae prodidit Isacius Tzetzes propter interfectum fratrem patriam exulasse Rhadamanthyn: haec historiae Mosis interpolatio est, qui *viram Aegyptium, percussentem quemdam de Ebrais fratribus suis, percussim abscondit fabulo*, & in Madiamitem terram profugit. Rhadamanthyn Homerus non semel flavum appellat: *πύρρον* fuisse Mosem tradit Artapanus apud Eusebium; *πύρρον* quoque fuisse Typhonem, qui ad Mosis exemplar factus est, Plutarchus scriptum reliquit.
- XIII. Quin & Aecus, tertius inferorum iudex, Mosem exhibet. Minois coaevus fuit, coaevus & Bacchi, & Aristaei, in quibus occultum Mosem deteximus: coaevus & Asterii, qui Minois filius fuit, avo cognominis. Atque hos, Aecum, inquam, Minoem, Aristaeum, & Asterium, Baccho Indicae expeditionis socios addit Nonnus in Dionysiacis. Jovis filius fingitur, item ut pleraque Mosis imagines, Bacchus, Minos, Rhadamanthys, alii. Jove in ignem mutato natus dicitur, perinde ut Bacchus. Testis Ovidius, cum ait de Jove: *Aureus ut Danaën, Alopida luserit ignis*. Alopis illa, Aegina est, Asofi filia, Aeci mater. Non ex Jove ignibus celato, at in aequilam verso genitum eum scribit Nonnus, sed prope ardentem & *πυρραυρον* fluvium. Fabulam fufius narrat Apollodorus, Alopum, cum Jovem Aeginam rapientem pertinaciter insequeretur, a Jove fulmine fuisse ictum, & ad fluenta sua remissum, proptereaque ex fluvio hocce carbonem efferrit. Quae manifesto alludunt ad fatum Bacchi, igneo & fulgurante Jove ac Semele prognati, & ad Mosem item referenda sunt. Mater Aeco tribuitur Aegina Asofi fluvii filia, quod Thermuthis, velut altera Mosis mater, eum ex fluvio extraxerit. Piissimum omnium hominum fuisse Aecum testificatur Apollodorus, Graecorum omnium Plutarchus: sanctitatem ac pietatem Mosis praedicare nihil attinet. Virgam inter judicandum tenuisse Aecum dicit Plato, quo sacra illa Mosis virga notatur. Graeciae siccitate, sterilitate, ac fame laboranti largos imbres, & vilem ac uberem frugum annonam precibus & sacrificiis à Jove Aecus impetravit: Mosis Israelitis aquam, manna, & coturnices. Observatum est à Pausania, ex Aeci liberis nullum ipsi in regnum Aeginae successisse: Mosis filiorum nullus paternae dignitatis haeres fuit. In Aeci Templo, quod in urbe Aegina visebatur, ara erat paulum è terra extans, quam Aeci monumentum fuisse in arcanis habebatur, ut auctor est Pausanias: de sepulcro Mosis sic postremum caput Deuteronomii: *Et non cognovit homo sepulcrum ejus usque in presentem diem*.
- XIV. Occulit Mosem & Proteus, Deus ille multiformis, Mosis coaevus fuit; nam consulit eum apud Virgilium Aristaeus, quem Mosem esse paulo post ostendam. Bacchum etiam, larvatum Mosem, excepit hospitio, ut est apud Apollodorum. Et ejus filios denique interfecit Hercules, quem Josuae imaginem gerere probabo. Aegyptium faciunt Veteres, qualis Mosis fuit: alii Thracem; Pallenem enim, quam ipsi patriam assignat Virgilius, in Thracia Stephanus, alique collocant: cujus rei causam ad Mosem quoque pertinere docebo infra, ubi de Orpheo disseram. Patrem Jovem habuit, si Luciano fides est: nam quibus regia potestas & dignitas contigerat, eos Jove prognatos Antiqui fingebant, ut supra dixi. Atqui regem Aegypti Proteum fuisse dicunt Herodotus, & Euripides; & id dignitatis Mosis obtinuit. At Johannes Tzetzes Nepruno & Phoenice, Phoenicis filia, natum Proteum esse docet, in quo Mosis, Ebraeorumque, quorum avi olim venerant ex Phoenicia, originem licet animadvertere. Atque haec mihi videtur fuisse ratio, cur Memphi templum ipsi conditum fuerit eo loco, qui Castra Tyriorum appellatus est, inter Tyrios Phoenices circum habitantes: quod discimus ex Herodoto. Cur autem Neprunus ipsi pater adscribatur, causae fuit mirabilis maris Rubri transitus, cujus qui fuit auctor & dux Mosis, ita faventem & propitium visus est fabulatoribus habuisse Neprunum, ut eo natum esse statuerent. Hanc

Diod. libr. 5.

Plin. libr. 6.
cap. 28.
Strab. libr. 16.
Nonn. Dionys.
libr. 21. & 36.Steph. in *γλῶσ.*If. Tzetz. in
Lycophr.
Exod. 2. 11. &
seq.Hom. Odyss.
1. & 8.
Euf. Praep. 1. 9.
Plur. De Isid.
*Aecus idem
ac Mosis.*Nonn. Dion.
libr. 13.Ovid. Met.
libr. 6.Nonn. Dionys.
libr. 13.
Apollod. libr. 3.Apollod. libr. 3.
Plur. Theleo.
Plur. Gorg.

Pausan. Attic.

Pausan. Co-
rinth.
Deut. 14. 6.*Proteus idem
ac Mosis.*
Virgil. Georg.
libr. 4.
Apollod. libr. 3.Lucian. De
mort. Peregr.Herodot. libr.
2. cap. 112.
Euripid. Helen.
Prolog.
Tzetz. Chil. 2.
Hist. 44.Herod. libr. 2.
cap. 112.

etiam videtur habuisse causam Pseudo-orpheus, quamobrem maris claves Proteum gerere diceret; eandem & alii, cur paratum ipsi à Neptuno alcum sub mari finxerint, per quem ex Pallene in Ægyptum ficus penetraret, uti referunt Ilacius Tzetzes, & Philargyrius. Forsitan & quod accepissent vetusti *μυθωνδίσου ingressum Mosem medium nebula ascendisse in montem, nube densissima opertum*, & à Deo locatum in foramine petrae, idcirco Proteum in obscuris illis meatibus, vel in specubus latitantem finxerunt. Ob quam etiam causam ex Thracia, regione septentrionali, profectum esse voluerunt, uti & Orpheum, & Eumolpum, Mosis itidem, ut mox ostendemus, imagines: Septentrionem enim Veteres caliginosum, & densis tenebris oblitum censuerunt. Ideo *ζόφον* apud Homerum, Strabo Septentrionem interpretatur. Tibullus Panegyrico ad Mef. salam, de Septentrione:

Illic & densa tellus absconditur umbra.

Arabes quoque Mare septentrionale, Tenebrosum appellant. Ita Geographus Nubienfis. Hinc & Aquiloni vento nomen. Aquilus enim color, niger est. Glossarium: *Aquilum, μέλαν, ως Λακίλλο*. Suetonius opponit candido. Festus fuscum & subnigrum interpretatur. Eodem sensu dixit Plautus, corpus aquilum; Varro, fluctum aquilum. Eodem dicitur & Aquilo. Nos Galli dicimus, *La Bise*, pari significato: nam Gallice *bis*, nigrum sonat. In quibusdam Galliae nostrae locis ventus Thrafcias, niger vocatur. Mythologi itaque ut exprimerent densam illam montis caliginem, & opacam nebulam, è qua egressus ad suos rediit Moses, ex ea mundi parte venisse dixerunt, quae opacis obsepta tenebris credebatur. Duos filios Proteus habuit, duos & Moses. Omnia sese in rerum miracula transformabat, in ignem, propter fluctura & flammam Sinai montis verticem obsidentes, cum Deum Moses alloqueretur, in serpentem, propter virgam Mosis, quae in serpentem, & rursus ex serpente in virgam mutata est; & in alias denique formas, propter varia prodigia virgae hujus ope edita. An eandem ob causam, propter quam Mercurio facies partim aurea, partim nigra dabatur, petasus item partim candidus, partim niger, Apollini vero caput semirafum; & simulacra aliquando atra, aliquando splendida: Id quidem velle videtur Horatius, cum Protea, non quidem corpus, sed tantum vultus mutare dixit. Praeterita, praesentia, & futura callere dicitur est Proteus, quod praeteritorum historiam, descriptionem praesentium, & futurorum praedictionem lucubracionibus suis Moses complexus sit. Magum fuisse Proteum, & praestigiatorem, & *θυματοποιόν* tradunt Auctores plerique; quo nomine & Mosem Apollonius Molon, Lyfimachus, & alii traducere conati sunt. *Λεγομένην* etiam fuisse, hoc est futura per pelvispicium, ut ita loquar, pranovisse testatur Johannes Tzetzes: Protei columnas commemorat Virgilius: ejusdem in Astrologiciis scientiam Diodorus praedicat. Horum omnium causae brevi Apionis narratione continentur. In Ægyptiacis quippe scripsisse hunc refert Josephus, Mosem Heliopolitanum fuisse, & in patria sua statuisse quoddam instrumentum, quod verbis ipsius describere satius est: *ἀντι ἢ ὀβελῶν ἔσθη κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκᾶφης, οὐκ ἄν δὲ εἴη ἐπ' αὐτῶν ἑξακλιμένη, ὡς ἐπὶ ἐν αἰθέρι τῶν αἰτῶν δεσμῶν ἡλίω συμπειρολιῖν*. Hæc ita leguntur in codice manuscripto Bibliothecæ Regiæ, & in libris editis, licet valde mendosa sint, quemadmodum & totus iste liber: quæ sic restituere conabar: *ἀντι δὲ ὀβελῶν ἔσθη κίονας, ὑφ' οἷς ἦν ἐκτύπωμα σκᾶφης, οὐκ ἄν δὲ εἴη ἐπ' αὐτῶν ἑξακλιμένη, ὡς ἐπὶ ἐν αἰθέρι, τῶν αἰτῶν δεσμῶν ἡλίω συμπειρολιῖν*. Sensus est, *Pro gnomonibus columnas statuit, quibus scapha forma subjecta erat; ab harum vero summitatibus umbra in eam incidebat; ita ut eandem cursum, quem Sol in aethere, absolveret*. Dictionem, *ἀνδρες*, Interpretes non agnoscit. Cæterum intricata est phrasus, quapropter à Josepho deridetur. Hac ergo correctione contenti sumus, dum melioris Codicis nobis contingat subsidium. Mosem ait pro obelificis columnas in scapha statuisse, quarum umbra solarem cursum designaret. Scaphen, sive Hemisphaerium intelligit, quod ab Aristarcho Samio inventum esse Vitruvius docet. Describitur à Martiano Capella his verbis: *Scaphia dicuntur rotunda ex ære vasa, quæ horarum ductus stili in medio fundo sui proceritate discriminant, qui stilus gnomon appellatur*. At Sciotheron Mofi ab Apione adscriptum, pro gnomone columnas habebat in medio, quarum usum ignoravit Grammaticus ille. Nam si umbræ solum projiciendæ utiles erant, longè melius id fecisset stilus unicus. Atqui hoc ipsum videtur esse horologium, quod nonnulli de grege Rabbiorum, à majoribus suis acceptum, & ab Ægyptiis, ut videtur, ac Babylonis inventum describunt, quodque supra tres columellas in media scapha sitas magnam compactilium armillarum coagmentationem, multasque inscriptiones Ebraicas præferebat: atque id tamen fuisse Sciotheron ostendit Scaphe subjecta. Verum Mose inventum hoc longe esse recentius multa suadent, quæ nunc explicare non vacat. Multum differebat hoc horologium ab Achazi *מַעְלָה*, quarum descriptionem dederunt iidem Rab-

Orph. Hymn. in Proteum. If. Tzetz. in Lycophr. Philarg. in Virg. Georg. 4. Exod. 12. 18. & 19. 16. & 33. 12.

Hom. Odyss. 1. & 2. Strab. libr. 1. & 10.

Geogr. Nub. Clin. 7. part. 1. & 9. Sueton. Aug. cap. 79. Plaut. Pcen. 5. 2. Varro *de ling. l. 6. c. 10.*

Horat. libr. 1. Epist. 1.

Apoll. & Lyl. apud Joseph. l. 2. contr. Ap. Tzetz. Chil. 2. Hist. 44. Virgil. Æn. 11. Diodor. libr. 2. Joseph. libr. 2. contr. Apionis

Vitr. libr. 9. cap. 9. Mart. Cap. libr. 6. cap. 1.

bini, Ut ut est, vides Mofi, itidem ut Proteo, attributas ab Apione columnas, pelvim five Scapham, & Astrologia peritiam. Egregius saltator fuit Proteus; quod de Orpheo itidem, & Musæo, quos ex Mosis quoque historia prodiisse ostendam, Lucianus tradidit; propter cantatos à Mose Hymnos, & Mania fororis Mosis tripudia ac chorcas. Naturæ principia aperuisse Proteum legitur in Hymnis Orpheo adscriptis, & in Chiliadibus Tzetis: quod unice Mofi convenit, qui de rerum origine, & mundi creatione laculenter, versimeque disseruit. Proteus ποσειδάωνος, multi consilii appellatur in iisdem Orphicis: sic Mercurius Osiridis σύμβουλος consiliarius fuisse dicitur à Diodoro, *ὅτι τὸ πρῶτον τῶν ἀγαθῶν ἦν ἀδῶν φίλων*. Quod aliis omnibus ejus amicis, hic prudentia prestiterit: sic Bacchus in iisdem Hymnis, *ὁβουλος*, boni consilii, & ἐμπροσθεν, bonis consiliis plenus dicitur: Bacchus autem & Mercurius, typi sunt Mosis: sic & Moses ipse à Josepho dicitur prudentissimus consiliarius, *σύμβουλος συνετάκτωρ*. Proteum fortissimum & invictum fuisse constat: verba sunt Servii, qui & propter fortitudinem Herculem eum ait fuisse dictum: de Mose perhibet Josephus, *ἐν ἀρασι στρατηγὸν ἀεὶ τὸν γαργύριον*. In omnibus excellentem imperatorem extitisse. Nepruni armenta & turpes phocas pascere Proteum. cecinerunt Homerus, & Virgilius: Mofes diu pastoralem vitam egit. Ex iis quæ de Proteo narrat Herodotus, summa ipsius æquitas & integritas intelligitur, qua præcipue laude Mofes floruit. Divinos denique in Ægypto honores Proteus consecutus est, itidem ut Osiris, Mercurius, Vulcanus, & Typhon, in quibus fallax vetustas Mofem adumbravit.

Perseus idem ac Moses. XV. Mofes quoque Perseo multis rebus similis est. Libero & Amphioni, quorum uterque Mofes est, Perseus æqualis fuit. Ægyptium fuisse tradunt Herodotus, ac Diodorus: addit ille Chemmi positum ei fuisse templum, & à Chemmitis solitum gymniciis ludis celebrari: Strabo vero in Ægypto ποσειδάωνος οὐρού, Persei speculam ponit; quod & speculatorem fuisse Perseum indicat: Ægyptius fuit Mofes; fuisse & speculatorem ostendit cognomen ipsius Osarsiph, hoc est, Solis speculator: idem & *Σωτήρ* à Georgio Syncello dictus est, ut supra observavimus. Statim ab ortu in arcam conclusus, & in mare abjectus est Perseus, & in Polydectæ deinde regia educatus: quæ in Mofem apposite congruunt. Magicæ artis peritum fuisse narrat Auctor Philopatridos, qui libellus Luciano tribuitur: idem de Proteo, qui Mofes est, à nonnullis vulgo creditum esse diximus. Andromeden Cephei Æthiopum regis filiam duxit uxorem: Tharbis Æthiopum regis filia Mosis nuptias ambivit & impetravit, ut affirmat Josephus; hic deinde uxorem duxit Sephoram Æthiopiſſam, hoc est Chusitidem; nam Chus populos ad utrumque Rubri maris litus pertinentes significabat. Persei filium Erythram quidam faciunt, qui ad maris hujus oram imperitarit. Sic Rhadamanthyi, qui figura est Mosis, tribuit Diodorus Erythrum filium qui regnum tenuerit Erythrorum, ut dixi supra, quod liberos Mofes hoc in litore genuerit. Mercurii talaria & gladium gestavit Perseus; quippe Mercurius ipse Mofes est.

Mofes inter alia rebus, & Libra gestanda adhibuit. XVI. Non alio etiam quam ad Mofem videntur referenda, quæ in Libro Memoriali scripsit Lucius Ampelius, rudis homo quidem & imperitus, sed aliorum in scribendo subnixus studiis, & aliquibus bonæ vetustatis reliquiis conspicuus. *Libra*, inquit, quam Græci *Λύρα* appellant, virile nomen est adeptus. Is omni clementia justitia Mochos dictus, qui primus dicitur libra pondus hominibus invenisse, quæ utilissima mortalibus æstimantur, ideoque in numerum stellarum receptus est, & *Libra* est dictus. En tibi Mofem proprio nomine appellatum, si pro Mochos legas Mofchos, quod est *μωχ*. Quo nomine ab aliis Scriptoribus designatum Mofem supra diximus. Statives ipsi inventionem tribuit Ampelius, quod sancte caverit, ne qua fraus ponderibus, mensuris, aut regulis inesset: *Nolite facere*, inquit, *iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Statera justa, & aqua sint pondera, justus modius, æquusque sextarius.* Eadem gravissimis verbis alio loco iterat: *Non habebis in sacculo diversa pondera, majus & minus; nec erit in domo tua modius major & minor: pondus habebis justum & verum; & modius æqualis & verus erit tibi, ut multo vivas tempore super terram, quam Dominus Deus tuus dederit tibi. Abominatur enim Dominus Deus tuus eum qui facit hæc, & adversatur omnem injustitiam.* Ineptum autem est, quod ait ineptus Ampelius, *Libram*, quam Græci *Λύρα* appellant, virile nomen esse adeptam. *Libra* à veteribus Astronomis, non sola, uti nunc, sed simul cum *Libripende* in astrothesia pingebatur. Diserte Manilius: *Humana est facies Libræ.* Munus cælestis Libræ pendendæ Augusto delegavit ipsius ætas, quo optimo & æquissimo Principi gratificaretur. Alii id Virgini adscripserunt. Atqui ex Ampelio intelligimus Mofi hunc honorem jam ante fuisse habitum, propter æquitatem, ac statives inventionem: nempe, ut verisimile est, ab Ægyptiis, vicinisque nationibus, Astronomiæ studio deditis, quas Mosis fama pervaserat.

Aristæus XVII. Quinetiam in Aristæo nobilis constat Mosis effigies. Apollinis, vel ut

Luc. De saltat.
Orph. Hymn. in Prot. Tzet. Chil. 2. Hill. 44.
Diodor. libr. 1. Orph. Hymn. in Dionys.
Joseph. libr. 2. contr. Apion. Serv. in Virg. Æn. 11.

Hom. Olyf. Virg. 4. Georg. Herod. libr. 2. cap. 115.

Herod. libr. 2. cap. 91.
Diod. libr. 1. Strab. libr. 17.

Joseph. Antiq. libr. 2. cap. 5.

Diod. libr. 5.

Levit. 19. 35.
Deuter. 25. 15. & seq.

Manil. libr. 2.

Aristæus